

Jan Samek (1930–2007)

Z głębokim żalem przyjęliśmy wiadomość o śmierci Pana Profesora Jana Samka, z którym Muzeum Historyczne Miasta Krakowa było związane różnorodnymi więzami i któremu wiele zawdzięcza. Zakres zainteresowań badawczych Jana Samka ściśle łączył się ze statutowymi zadaniami Muzeum. Ta zbieżność miała niemały wpływ na utrzymywane przez wiele lat kontakty, nie tylko o charakterze służbowym, ale pełne osobistej przyjaźni, życzliwości dla instytucji i dla ludzi w niej pracujących. Kontakty Profesora z naszą instytucją dodatkowo wzmacniał fakt pracy w Muzeum Jego małżonki Pani dr Izabeli Rejduch-Samkowej, która kierowała pracą oddziału judaistycznego. Wspólnota zainteresowań badawczych, erudycja, głęboka wiedza Profesora o sztuce i zabytkach Krakowa, zdecydowały o powołaniu Go przez prezydenta Krakowa w poczet członków Rady Naukowej Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, w której pracował nieprzerwanie od 1978 roku, najpierw jako członek, natomiast od 1995 do 2003 roku jako jej przewodniczący.

Droga życiowa Profesora, Jego pasja badacza i popularyzatora wiedzy o sztuce Krakowa zasługują na najwyższe uznanie. Profesor dr hab. Jan Samek pochodził z rodziny góralskiej, od trzech pokoleń osiadłej w Krakowie. Urodził się 9 sierpnia 1930 roku w Krakowie. Już w latach szkolnych wykazywał duże zainteresowanie sztuką. W tym czasie powstały Jego pierwsze artykuły o zabytkach Krakowa. Maturę złożył w II Gimnazjum Ogólnokształcącym im. króla Jana III Sobieskiego w 1950 roku. Następnie podjął studia z zakresu historii sztuki na Uniwersytecie Jagiellońskim, które ukończył w 1955 roku, uzyskując stopień magistra na podstawie pracy *Rozwój chrześcijaństwa w Polsce*, napisanej pod kierunkiem prof. Adama Bochnaka. Już w czasie studiów zwrócił na siebie uwagę jako rzutki organizator, obdarzony dużą dociekliwością badacz, przewodniczący Studenckiego Koła Naukowego Historyków Sztuki. W 1956 roku rozpoczął pracę na Uniwersytecie Jagiellońskim, zdobywając kolejne stopnie naukowe – doktora w 1962 roku na podstawie rozprawy *Nawrót do gotyku w sztuce Krakowa w XVII wieku* oraz doktora habilitowanego w 1974 roku, składając dysertację *Koncepty w polskiej sztuce baroku*.

Przez cały ten czas utrzymywał ściśle związki ze swym uniwersyteckim mistrzem prof. Adamem Bochnakiem jako jego najbliższy współpracownik w pracach nad *Katalogiem zabytków sztuki w Polsce*. Ta część aktywności naukowej Profe-

sora Samka zaowocowała pomnikowym *Katalogiem zabytków sztuki Krakowa*, którego był redaktorem i współautorem oraz *Katalogiem zabytków sztuki województwa katowickiego*. Prace nad tymi katalogami uczyniły z Profesora mistrza inwentaryzacji naukowej, wszechstronnego znawcę polskiego rzemiosła artystycznego. Dzięki jego badaniom odkryto lub wydobyto z zapomnienia wiele dzieł sztuki o znacznej wartości artystycznej, mających niebagatelne znaczenie dla dziejów polskiej sztuki.

Był Profesor nie tylko mistrzem analizy, znawcą szczegółów, ale też niezwykle sprawnym autorem syntez, m.in.: *Polskie rzemiosło artystyczne. Czasy nowożytne*; *Polskie rzemiosło artystyczne. Średniowiecze*; *Dzieje złotnictwa w Polsce*; *Dzieje sztuki polskiej dla pedagogów*. Był również wybitnym erudyta z zakresu sztuki żydowskiej. Wraz z żoną Izabellą należał w okresie powojennym do pionierów tej dziedziny wiedzy. Ich

wspólne dzieło *Dzieje sztuki żydowskiej w Polsce* było pierwszym syntetycznym opracowaniem tego zagadnienia w nauce polskiej.

Zdolności organizacyjne Profesora znakomicie sprawdziły się przy tworzeniu w Polskiej Akademii Nauk Pracowni Dokumentacji Zabytków Krakowa, której był założycielem i przez ponad 12 lat kierownikiem. Talenty te objawiły się raz jeszcze w trakcie organizowania Zakładu Wychowania przez Sztukę w Instytucie Pedagogiki UJ, a także w okresie kierowania przez Niego Studium Doktoranckim Wydziału Filozoficznego UJ. Z Instytutem Pedagogiki Profesor był związany przez 17 lat, od 1983 roku aż do przejścia na emeryturę w 2000 roku. Tytuł profesora nadzwyczajnego uzyskał w 1991 roku, a sześć lat później – profesora zwyczajnego. Pracując na Uniwersytecie Jagiellońskim kierował zarazem Katedrą Sztuki Sakralnej na Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie (1987–2000). Był znakomitym wykładowcą i przewodnikiem po zabytkach Krakowa. Jego plenerowe wykłady przyciągały

tłumy słuchaczy. Był również troskliwym opiekunem i wychowawcą licznych rzesz studentów, magistrów i doktorów. Pod Jego kierunkiem powstało 268 prac magisterskich, przeprowadzono 26 przewodów doktorskich. Dorobek naukowy Profesora Jana Samka obejmuje ponad 520 opracowań naukowych – artykułów, referatów, recenzji, katalogów, przewodników, monografii i podręczników, w tym 34 wydawnictwa książkowe.

Muzeum znajdowało w Profesorze przychylnego doradcę i inspiratora swych działań – wystaw i sesji naukowych. Był życzliwym recenzentem naszych dokonań, zawsze dociekliwym i krytycznym, ale po ojcowsku łagodnym i wyrozumiałym. Był też autorem licznych artykułów, opublikowanych w roczniku Muzeum Historycznego „Krzysztofor”.

Profesor Jan Samek zmarł 6 stycznia 2007 roku w Krakowie. Wraz z Jego śmiercią straciliśmy wypróbowanego i życzliwego przyjaciela. Dotkliwą stratę poniosła cała polska nauka, kultura i Kraków.